

Virkningene av konfliktråd: politi og påtaleansvarlige juristers rolle

Refleksjoner fra en studie, av seniorforsker Ann Kristin Eide

Et konfliktråds-møte søker å skape et åpent rom der deltakerne selv kan få komme fram med hva som er viktig for dem i sakens anledning. Forhold langt utenfor konfliktrådenes domene er imidlertid med på å bestemme hva slags rom som kan åpnes opp. Ikke minst, det rom som kan åpnes henger nært sammen med det som skjer hos politiet og påtaleansvarlige jurister. De prosessene som utspiller seg på et konfliktråds-møte har begynt lenge før saken ble oversendt til konfliktrådet.

Hovedkonklusjon

I vår nylig publiserte studie (Eide og Gjertsen 2009) rapporterer den store hoveddelen av de som har valgt konfliktråd, at møtene har bidratt til bedring av relasjonene mellom partene, og vært ledd i prosesser der man får lagt hendelser bak seg. De aller fleste vil anbefale bruk av konfliktråd til andre som kommer opp i lignende situasjoner. Deltakere beretter at de har fått sagt det som er viktig for dem i sakens anledning, fått en annen forståelse av "motparten" så vel som det som har skjedd, og et bedre grunnlag å gå videre på. Særlig i saker som omhandlet vold i nære relasjoner uttrykte ikke minst klagere glede over å slippe det de omtalte som påkjenningene ved gå gjennom det strafferettslige systemet. Særlig i disse sakene har det vært avgjørende for klager at det ble inngått avtaler som viser at påklagede virkelig er villig til å gjøre en innsats for å få til endring, og ikke minst, at avtalene ble

holdt. Et møtes meningsinnhold er ikke statisk, det vil avhenge av, og forandre seg, ut fra hva som skjer i etterkant av møtet. Datamaterialet indikerer at de løftene som gjenopprettende rett bærer, i stor grad innfris, og at konfliktrådet er en ordning det er verd å satse på.

"Den gode saken?"

Mange er på leting etter kriterier for hva som er "gode konfliktrådssaker", eller hvilke kombinasjoner med andre reaksjoner på lovbrudd som er gunstigst å benytte seg av. Men en hovedkonklusjon i studien vår er følgende: Viktigere enn "type saker" og "hvilke former for kombinasjon med straff som fungerer best", synes noe så enkelt og vanskelig som et grundig forarbeid. Hva mer: dette dreier seg ikke bare om det arbeidet konfliktrådene gjør. Det omfatter også grundig etterforskning og sikring av at påklagede har erkjent straffeskyld, klar informasjon om også de juridiske realitetene i den respektive saken, blant annet aspekter knyttet til erstatning og de alternativene partene har. En rekke av de utfordringene studien vår har utkrystallisert kan ofte spores tilbake til en enkelt fellesnevner: de har oppstått

fordi informasjonsbiten har sviktet. Grundig forarbeid som også omfatter politiets og påtaleansvarlige juristers arbeid, og reelt informert samtykke som også omfatter informasjon om de juridiske realitetene i saken, er alfa og omega for gode prosesser.

Det er ikke gunstig for noe tilrettelagt møte om partene er dypt uenige om hva som har skjedd, eller etterforskningen ikke har vært grundig nok. Tvert imot synes det å være større fare for at spesielt offeret i en sak kan risikere å oppleve en ny krenkelse. Det er vel så viktig i saker som oversendes konfliktrådet som saker som går i det strafferettslige systemet at straffeskyld er erkjent, og at etterforskningen er både grundig, klar og ferdig. Hvis ikke disse forholdene er på plass,

blir de noe som forplanter seg videre og vanskeliggjør gode prosesser på et konfliktråds-møte.

Betydningen av informasjon for reelt samtykke

Vår studie ser det som et sentralt poeng å understreke viktigheten av at reparasjonsprosesser ikke tas for lett på. I saker der vold og krenkelser inngår i en lengre historie, som i nære relasjoner, er det viktig å trå varlig. Når folk samtykker til konfliktråds-møte, er det deres valg, noe man skal ha respekt for. Men ved lovbrudd i straffesaker er det et element av frivillig tvang tilstede, som både genererer spesielle utfordringer, og som vi mener pålegger de instanser som "tvinger" et spesielt ansvar.

For at folk skal kunne ta de valgene som best mulig ivaretar deres interesse, er det avgjørende at de vet hva det er de velger, og hva det er de velger bort. Datamaterialet vårt indikerer et stort behov for informasjon også utover det som skjer på et konfliktråds-møte. Informasjon om alternativene til det å si ja til konfliktråd, hva som skjer dersom man sier nei, hva som skjer dersom man sier ja men det ikke blir inngått avtale etc. For å sikre reelt informert samtykke er avgjørende, må folk ha kunnskap om de juridiske realitetene i saken. Dette er en type informasjonsarbeid som ikke bør tilfalle konfliktrådet alene. Det er mulig at personer med spesiell juridisk kompetanse og innsikt i den respektive saken burde vært inne på banen, for å kunne gi klare svar og informasjon til partene direkte. Et reelt valg forutsetter at det eksisterer alternativ, og ikke minst: at den som skal velge vet og opplever at det eksisterer andre legitime valg.

Frivilligheten står sentralt i gjenopprettende rett, og det er avgjørende for gode prosesser at den fortsetter å stå sentralt. Grundig forarbeid og grundig informasjon er alfa og omega for å sikre reelt informert samtykke. Og dette er et ansvar som ikke eies av konfliktrådene alene, men av alle instanser og personer som er involvert i prosessen med å overføre saker til konfliktråd.

” Deltakere har fått et bedre grunnlag å gå videre på.

Ann Kristin Eide